

Introduktion til Sundhedsfaglig ledelse

Af Lisbeth Uhrenfeldt og Erik Elgaard Sørensen

Denne bog har en lang forhistorie. Drøftelserne om bogen mellem GADs forlag og forfatterne startede ved Erik Elgaard Sørensens afhandlingsarbejde om »Sygeplejefaglig ledelse« i 2006. Senere, i 2008, blev Lisbeth Uhrenfeldt inddraget i planlægningen i forbindelse med sin afhandling »Leadership, job satisfaction and clinical wisdom«. Begge forsvaret for ph.d.-graden ved Sundhedsvidenskabeligt fakultet, Aarhus Universitet.

Undervejs er bogens opbygning blevet inspireret af redaktørernes undervisningspraksis ved professionsbacheloruddannelsen i sygepleje, masteruddannelsen i klinisk sygepleje og kandidatuddannelsen i sygepleje. Anden inspiration er kommet via den ret omfattende undervisningsvirksomhed, som begge forfattere har haft nationalt på baggrund af de to afhandlinger, og, som det tredje, ikke mindst via begge redaktørers nære tilknytning til den faglige ledelsespraksis i regionerne Midt- og Nordjylland. Efterspørgslen hos studerende har vist et behov for tekster, der både er forskningsbaserede og samtidig udviklings- og professionsbaserede. Det har inspireret redaktørerne til opbygningen af denne lære- og studiebog i dens tre dele. I den forbindelse ønsker redaktørerne at takke bogens forfattere for den åbne velvillighed, vore ønsker og ideer er mødt og omsat med, samt redaktør Birgit Bidstrup Jørgensen, Gads Forlag, for et stort engagement i bogens tilblivelse. En række kolleger og andre samarbejdspartnere har bidraget til bogens tilblivelse gennem studier, synspunkter eller diskussioner undervejs. Én af disse skal nævnes og mindes her, for professor Peter Kragh Jespersen fra Aalborg Universitet døde ganske pludseligt den 4. september 2010. Med Kragh Jespersens død har feltet mistet en dygtig og inspirerende ledelsesteoretiker og samarbejdspartner, og hans inspirerende fordybelse i sygehusledelse og faglig ledelse vil blive savnet.

Bogen er opbygget i tre dele, skrevet med hver sit særegne perspektiv på sundhedsfaglig ledelse.

Del 1 indledes med en kort indkredsning af forståelse som videnskabsteoretisk retning, og den indeholder fire kapitler. De to første fortrinsvis med en ledelsesteoretisk forståelse, og de to næste med en sygeplejeteoretisk ledelsesforståelse.

Del 2 indledes kort med idehistoriske overvejelser om fordringen til det enkelte menneske om at bruge sin forstand. De tre første af fire kapitler er skrevet i den hensigt at eksemplificere praktisk visdom gennem den enkelte forfatters egen beretning. I kapitel 5 beskriver chefsygeplejerske Anne Birte Sparvath sin ledelsespraksis. Afdelingssygeplejerske Ida Elisabeth Højskov og oversygeplejerske Mette Rosendal Darmer beskriver i kapitel 6 ledelsesfællesskabet mellem to sygeplejefaglige ledere og kandidater i sygeplejevidenskab. I kapitel 7 giver Else Marie Michelsen læseren indsigt i, hvordan den dygtige, kliniske sygeplejerske bliver afdelingssygeplejerske og de opgaver, en dagligdag fordrer. Mens det sidste af de praksisnære kapitler, kapitel 8, fra oversygeplejerske Dorte Elise Møller Holdgårds perspektiv viser, hvordan arbejdet med etisk bevidsthed i den faglige ledelse har udfoldet sig. Kapitel 9 er skrevet af leder af Center for Kliniske retningslinjer, lektor Preben Ulrich Pedersen. Det viser hen til samfundets krav om en særlig form for viden, der skal knytte an til den praktiske visdom i den hensigt at gøre den professionsbaserede indsats forsknings- og udviklingsbaseret.

Del 3 omfatter tre teoretiske kapitler i den hensigt at lade sundhedsfaglig ledelse blive belyst udefra. Det er derfor teoretikere, og ikke udøvere af sundhedsfaglig ledelse, der teoretiserer. Tre forskere, der på hver sit felt viser dybtgående indsigt i tre af bogens hovedemner: selvledelse, ledelse og ansvar. I det første kapitel, kapitel 10, indkredser filosofen Morten Raffnsøe-Møller, hvorfor selvledelse er kommet på dagsordenen i sundhedsvæsenet, hvilken ledelsesmæssig holdning selvledelse fordrer, og hvilke patologier selvledelse kan have som omkostninger. I kapitel 11 causerer ledelsesteoretikeren Steen Hildebrandt over, hvad opgaven som leder egentlig består af. Udgangspunktet er en fortælling, der udspiller sig på et hospital. På den baggrund gives der en ledelseskomentar til nogle af bogens erfaringsbaserede kapitler. Hildebrandt søger at være en modvægt i forhold til de positive og idealistiske forestillinger, som han læser i nogle af de erfaringsbaserede kapitler. I kapitel 12 formulerer medlem af Det Etske Råd, professor Peter Øhrstrøm, hvordan sammenhængen er mellem ledelse og ansvar – fagligt og personligt: hvad samler de forskellige aspekter af ansvaret? Kan man tale om ansvaret som sådan? Hvad kan man egentlig sige om ansvars naturen generelt set?

Bogen har endvidere en billeddel, der indgår på to niveauer. Først som illustrationer imellem kapitlerne i del 1-2. Dernæst fortolkes billederne afslutningsvis i kapitel 13 i forhold til den betydning, de sygeplejefaglige lederes påklædning har. Billederne viser eksempler på oversygeplejerskers forskelligartede påklædning som en del af den betydning, dette kan have for en leders autoritet, magt, legitimitet i ledelse af hospitalets drift, faglighed og ydelser.

Sygepleje er en del af den tværfaglige indsats, der samlet kan betegnes som sundhedsfaglig. Bogen har fået titlen Sundhedsfaglig ledelse, idet det er redaktørernes ønske, at bogen finder bred anvendelse, både i professionsuddannelser og i videregående sundhedsfaglige studier, og at den giver anledning til debat og kommentarer blandt udøverne af sundhedsfaglig ledelse. Vi vedgår, at vores eksempler er fra den sygeplejefaglige verden. I en næste udgave kunne ambitionen være at udfolde tværfagligheden mere i forfatterkredsen. Redaktørerne modtager derfor gerne kommentarer.

Horsens og Aalborg, oktober 2010
Lisbeth Uhrenfeldt og Erik Elgaard Sørensen